

BRUGFIGUREN IN EEN LANDELIJKE OMGEVING:

een geslaagde samenwerking tussen welzijn en onderwijs

Brugfiguren bestaan reeds langer in een stedelijke context. In een landelijke omgeving was men hier minder mee bekend. Dit terwijl een verdwijnend voorzieningenaanbod in combinatie met een grote mobiliteitsproblematiek de toegankelijkheid van hulp- en dienstverlening in landelijke gemeenten nog verkleint. Bovendien is armoede er minder geconcentreerd en meer verdoken. Daarnaast ondervinden landelijke gemeenten een toenemende instroom van meer kwetsbare bewoners en bewoners met een migratie-achtergrond. Dit zet druk op hulp- en dienstverlening, terwijl vaak minder dienstverlening aanwezig is en de draagkracht van gemeentelijke diensten vaak beperkt is. Toch is het ook in deze contexten belangrijk om mensen te bereiken die nood hebben aan hulp- en dienstverlening, om proactief en outreachend te werken.

Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen heeft via ondersteuning in Wingene, projectontwikkeling in Houthulst en via een lerend netwerk, de vertaling van een brugfigurenwerking voor een landelijke context, helpen maken. Binnen welzijn was men - vaak vanuit bestrijden van kinderarmoede - zoekend hoe men kwetsbare ouders meer kon bereiken. Binnen onderwijs werd men geconfronteerd met een stijgende sociale problematiek van gezinnen, die via de kinderen ook de school binnen komt.

De ervaringen en praktijk van de brugfiguren in Wingene, Houthulst en Eeklo werden gebundeld in een inspiratie- en praktijkboek als ondersteuning voor lokale besturen, welzijns- en/of onderwijsactoren die eveneens met een brugfigurenwerking willen starten.

Hieronder alvast een bloemlezing ...

Een brugfiguur is een neutrale vertrouwenspersoon tussen kwetsbare gezinnen, welzijnsorganisaties en de school. De brugfiguur is er voor alle gezinnen met kinderen.

De brugfiguur biedt ondersteuning aan ouders door hen toe te leiden naar hulp- en dienstverlening, ondersteunt ouders in hun opvoedingstaak en andere bijkomende meevoudige problematieken (slechte huisvesting, laag inkomen, werkloosheid, gezondheidsproblemen...). Zo wordt gewerkt aan het realiseren van sociale grondrechten en aan het optimaliseren van ontwikkelingskansen bij kinderen omdat het gezin meer of anders omkaderd wordt.

De kijk van OCMW-beleid

Er waren verschillende aanleidingen om met een brugfiguur aan de slag te gaan vanuit het OCMW. We willen een nieuwe visie voor het OCMW waarmaken op gemeentelijk niveau, een ommezwaai naar proactief op het veld aanwezig zijn, van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd werken.

Daarnaast stellen we vast dat gezinnen met kinderen het OCMW te weinig kennen als hulp- of dienstverlener. Ze zijn relatief afwezig in het OCMW-cliënteel. Er is een te hoge drempel, zelfs onder de vlag sociaal huis.

Tenslotte krijgen we signalen van de scholen, bv. onbetaalde facturen, ouders die niet bereikt worden of niet participeren, ... Voor een school is het ook niet evident om binnen te geraken in thuisituaties, ze botsen op muren, er is geen tijd of ruimte, ... Scholen hebben eigenlijk ook vooral een pedagogische opdracht en soms zijn de welzijnsvragen te complex.

We hebben gekozen in te zetten op proactief en preventief werken door aanwezig te zijn op de schoolsite met een maatschappelijk werker via een brugfiguur. Als landelijke gemeente kiezen we expliciet voor inzet in het basisonderwijs. Profilering willen we vooral doen als vertrouwenspersoon naar ouders.

De OCMW-raad keurde het voorstel van visieommezwaai goed: van aanbodgestuurd naar vraaggestuurd werken. Sterker preventief en proactief werken en drempels wegwerken. Het werd bekeken als een proefproject met 50% subsidies via Leader. Door de projectsubsidie werd de eigen investering meer haalbaar en sneller aanvaard.

Een brugfigurenwerking vraagt veel personeelsinzet. Je moet erachter staan. Het vraagt middelen.

Het vraagt ook een engagement van de scholen: lokaal ter beschikking stellen, deelname aan het overleg van de stuurgroep, afstemming met zorgcoördinatoren, vorming voorzien voor leerkrachten. We gaan samen op weg met de school. Scholen moeten er ten volle achter staan en moeten er mee werk van maken. Het moet een geïntegreerd verhaal worden.

Brugfiguren maken andere bruggen. Ze creëren binding met meer en onbekend. In dit project waren 85% van de gezinnen niet bekend bij het OCMW. Niet de financiële situatie was de hoofdzaak en aanleiding om bruggen te slaan, wel een pertinente vraag omtrent zorg, welzijn, begeleiding. Meer dan 900 hulpvragen kwamen reeds over de brug. Veel meer dan vooropgesteld in de doelstelling.

Tom Braet, voorzitter OCMW Wingene

De kijk van ouders en kinderen...

Ik zou andere ouders aanraden contact te nemen met de brugfiguur. Het is niets om je over te schamen. Ze zoeken naar een oplossing, zelfs zoeken ze de kostprijs op van een psycholoog. Mijn brugfiguur is zo gemakkelijk en sympathiek. Ik zal het zo zeggen: Ik ben vré content.

Greta, mama

Mijn oudste is altijd al de moeilijkste geweest. Op school werd hij gepest en hij vertoonde zelf ook pestgedrag. Er was een vermoeden van ADHD, hij was lastig thuis, ... Toen kwam ik in contact met de brugfiguur via de school. Ze kwam op huisbezoek. Ik was wel nerveus, maar dat verliep vlot. Ze hielp me enorm bij de zoektocht naar de juiste info en hulp: REVA, Geestelijke Gezondheidszorg, de psychiater, thuisbegeleidingsdienst, ... Dat laatste was voor mij wel belangrijk als alleenstaande moeder. Als het moeilijk werd, dan belde zij in mijn plaats en kon ze goed zeggen waarover het ging. Ik vind dat niet gemakkelijk. Ik kan me moeilijk openstellen voor iemand en denk snel dat ze een beetje raar naar mij kijken. Soms ben ik beschaamd over mijn zoon. Nadien legde de brugfiguur alles aan mij uit.

Het contact met haar verliep altijd vlot. Zeer gemoedelijk. Ze belt zelf regelmatig of springt eens binnen na afspraak. Ik mocht haar zelf ook altijd bellen. Voor mij was dat een grote geruststelling. Als alleenstaande ouder is het niet gemakkelijk mensen te vinden die willen luisteren naar jouw problemen. Zij is voor mij een vertrouwensfiguur. Zelfs toen mijn kind naar een andere school ging waar ook een brugfiguur was, bleven we in contact.

Gerda, mama

De brugfiguur heeft me goed geholpen. Ik weet dat als er nog iemand in de problemen zou komen, ze er altijd zal zijn en die persoon ook zal helpen.

Emma, loopt school in basisonderwijs Wingene

De kijk van de brugfiguur

De noodzaak van het werken met scholen werd aangevoeld vanuit een proactieve werking en de nood van een integrale aanpak wat betreft de problematiek van gezinnen en kinderen. In het begin was er vooral een werking rond groepsmatige aanpak. Recent is dit geëvolueerd naar een meer individuele aanpak. De tijdgeest en de problematieken op school worden groter: (v)echtscheidingen, alleenstaande ouders, psychische problematiek, meer allochtone gezinnen, ... Deze problematieken komen via de kinderen meer en meer de school binnen. En als je wil werken aan kansen voor deze kinderen, kan je deze problematieken niet negeren.

Anje, opbouwwerker en brugfiguur

Als brugfiguur kan je vertrouwen opbouwen met mensen. Ze vertellen veel en je ziet veel. Ze leggen heel veel van die rugzak bij jou. Dat is soms een moeilijk evenwicht om te bewaken. Je pakt ook soms dingen mee naar huis. Als kinderen opgroeien in zorgwekkende situaties is dit heel confronterend. Zo ging ik ooit op huisbezoek waar een kind nog limonade wou drinken vlak voor etenstijd. Toen ik voorzichtig de opmerking maakte: 'Als je nu limonade drinkt, ga je straks niet meer kunnen eten', kreeg ik volgende reactie van het kind terug: 'Oh mama, dat betekent dat ik straks nog iets mag eten?' ... Ik kom binnen bij de mensen, maar de mensen komen ook binnen bij mij.

Elise, brugfiguur

We blijven zeker maandelijks contact houden. Gewoonweg om hen niet kwijt te spelen, om hen het signaal te geven dat ze blijven meetellen. Ook al zijn er in de beginfase geen succesverhalen, we sluiten het contact niet af. Blijven investeren is de boodschap.

Elise en Larissa, brugfiguren Wingene

Wat hebben we geleerd ?

In het inspiratie- en praktijkboek "Brugfiguren in een landelijke omgeving" zijn een resem tips, leerpunten en suggesties terug te vinden. Daarnaast ook heel wat reflectie op diverse betrokken welzijns- en onderwijsactoren. We geven er alvast een aantal mee:

Een brugfigurenwerking vraagt tijd, vraagt maatwerk, vraagt goed samenwerken. Om brugfiguren voluit te laten renderen, is het van cruciaal belang dat het tijdelijke en projectmatige karakter wordt overstege. Een brugfigurenwerking vraagt een langdurige en structurele investering. Het is belangrijk dat initiatiefnemers dit beseffen en dit beleidsmatig en financieel vertalen.

Daarnaast is het aan te bevelen goed na te denken over de plaats waar de brugfiguur wordt ingebed. Dit bepaalt immers sterk de positie van de brugfiguur en heeft ook gevolgen voor het samenwerken met andere actoren. De inbedding van de brugfiguur heeft immers consequenties voor het al dan niet (gemakkelijker) kunnen delen van gegevens met andere diensten en organisaties. Het uitwerken van een samenwerkingsprotocol tussen de brugfiguur, school en CLB is een aan te bevelen stap.

Omdat brugfiguren ook een vertrouwenspositie innemen, is het van cruciaal belang voldoende ondersteuning te voorzien. Dit kan door het vormen van een duo-job, vorming en intervisie, ondersteuning door ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting, ...

De toekomst...

Met Samenlevingsopbouw merken we in diverse projecten rond kinderarmoede een grote nood bij kwetsbare gezinnen aan een nabije, integrale en toegankelijke hulp- en dienstverlening die zelf ook de stap naar de mensen toe zet. Een hulp- en dienstverlening waar mensen een langdurige vertrouwensband mee kunnen opbouwen en die op maat kan geboden worden, zo weinig mogelijk gehinderd door een keurslijf van procedures en waarbij de betrokken diensten goed afgestemd zijn op elkaar.

Brugfiguren welzijn-onderwijs, vanuit een lokaal bestuur, samen met het onderwijs, leveren mooie resultaten op voor de gezinnen en kinderen voor wie het bedoeld is en bevordert zo ook gelijke onderwijskansen. Ook in de toekomst zullen Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen en SAM (Steunpunt Mens en Samenleving) brugfiguren nog verder mee ontwikkelen en ondersteunen met het oog op een verdere uitrol en een kwalitatieve uitbouw. Naast verdere inzet op een expertisenetwerk brugfiguren, wordt daar in Houthulst, Avelgem en Meulebeke al samen met het lokaal bestuur en onderwijspartners werk van gemaakt. We geloven immers in de kracht van een brugfiguur welzijn-onderwijs om kwetsbare gezinnen en kinderen vooruit te helpen.

Het praktijk- en inspiratieboek is gratis te downloaden op www.samenlevingsopbouwvl.be of kan besteld worden bij Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, 051 24 29 28 tegen een verzendingskost van 10 euro.

Meer info

Nancy.van.landegem@samenlevingsopbouw.be - M 0474 91 97 01